etikrådet

EN KOALITION MELLAN
FÖRSTA TILL FJÄRDE AP-FONDERNA

Årsrapport 2007

CSR – står för *Corporate Social Responsibility* – företagens sociala ansvar och används ofta som begrepp när företag berättar om hur de arbetar med dessa frågor.

ESG – står för *Environmental, Social and Governance* – miljö, sociala frågor och bolagsstyrning och betonar att alla dessa tre komponenter är en del i ett ansvarsfullt agerande. Tidigare begrepp har ofta haft tyngdpunkt på ett av de tre benen.

Ordförande har ordet

I början av 2007 tog Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna ett viktigt steg. Etikrådet bildades. Syftet med Etikrådet var att genom att kraftsamla såväl resurser som röster öka fondernas möjlighet att påverka de utländska bolag fonderna investerar i att bedriva sin verksamhet utan att bryta mot de internationella konventioner som Sverige undertecknat.

Det är inte utan viss stolthet jag nu kan sammanfatta detta första år, och i denna rapport redovisa Etikrådets arbete under 2007.

För att vara framgångsrika i vår strävan att påverka de bolag vi investerar i krävs att vi jobbar systematiskt. Vi har nu en väl inarbetad process för att jobba med frågor kopplade till bolags etiska och miljömässiga ansvar. Men det stannar inte här, vi ökar hela tiden våra kontaktytor mot andra investerare, bolag och internationella organisationer.

Det är viktigt att vi behåller en ödmjuk inställning till dessa komplexa frågor för att fortsätta lära oss mer, samtidigt som vi vill ta ställning och bidra till ett ökat medvetande om aktieägarnas ansvar och möjligheter att påverka bolagens agerande. Vi är beredda att samla andra ägare kring frågor vi engagerar oss i, för att öka pressen på bolagen och signalera att frågor om etik och miljö är viktiga för oss som investerare.

Nadine Viel Lamare var Etikrådets ordförande 2007. Ordförande 2008 är Carl Rosén.

DIALOG – VÅRT VIKTIGASTE VERKTYG

För att nå framgång måste vi sprida kunskap om och skapa förståelse för Etikrådets arbete. Att publicera denna årsrapport är en del i denna process. Vi vill vara transparenta och visa hur vi har arbetat under året, samtidigt som det är av yttersta vikt att vi värnar om det förtroende vi uppnått i de dialoger vi för med bolag.

Förändringsarbete tar tid, men kan vi skapa ett positivt klimat för samtal med bolagen har vi större chans att få till den förändring vi eftersträvar. Under året har mina kollegor i Etikrådet, liksom jag själv, deltagit i ett antal möten med företag för att visa att vi vill åstadkomma förändring och att vi som aktiva ägare tar ansvar för våra långsiktiga investeringar.

Etikrådet har träffats sammanlagt åtta gånger under 2007. Vi har diskuterat hur vi ska få de bolag vi för diskussioner med att respektera de grundläggande internationella konventioner som vi vill att alla de bolag vi investerar i ska följa och utarbetat handlingsplaner för vårt arbete. I november gjorde vi dessutom en studieresa till en av världens snabbast växande ekonomier, Kina, för att lära oss mer om de utmaningar och frågor som företagen ställs inför och samtidigt visa företagen hur viktigt det är för oss som investerare att företagen tar etik- och miljöhänsyn i sin verksamhet.

> Dialog kring frågor om etik och miljö är viktigt för oss som investerare.

SAMARBETE UTANFÖR SVERIGES GRÄNSER

Om jag blickar framåt ser jag fortsatt utveckling för Etikrådets arbete, och ökad grad av samarbete. Samtliga av fonderna stödjer FN-initiativet Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI), och vi ser där en ökad aktivitet, engagemang och möjligheter för investerare världen över att samarbeta för en hållbar utveckling.

Regeringen tillsatte 2007 en kommitté som ska utreda AP-fondernas riktlinjer för miljö och etik. Vi vill med den här rapporten visa för samtliga våra intressenter att miljö och etik i högsta grad är på vår agenda.

Jag vill tacka alla i Etikrådet för ett mycket gott samarbete under 2007 och ser nu fram emot ett nytt spännande år med Carl Rosén, Andra AP-fondens representant, vid rodret.

Stockholm i april 2008,

Nadine Viel Lamare, Första AP-fonden
Etikrådets ordförande 2007

Viktigaste fördelarna med Etikrådet:

- De fyra fondernas samlade kapital, cirka 900 miljarder kronor, ökar möjligheten att påverka ett bolag jämfört med enskilda insatser.
- Ett enat råd är en attraktiv samarbetspartner för andra internationella investerare med en liknande agenda för miljö- och etikhänsyn vilket ytterligare ökar möjligheterna att påverka bolag till positiv förändring.
- Samarbetet i Etikrådet innebär att fondernas arbete effektiviseras vilket bland annat tar sig uttryck i ett ökat antal bolagsdialoger.

Om Etikrådet

Första till Fjärde AP-fonderna är buffertfonder i det allmänna pensionssystemet. De fyra konkurrerande fonderna fick 2001 samma uppdrag: att placera pensionskapitalet till största möjliga nytta för pensionssystemet och långsiktigt skapa hög avkastning till låg risk. Fonderna ska ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.

SVENSK VÄRDEGRUND

Som buffertfonder i det svenska pensionssystemet förvaltar Första till Fjärde AP-fonderna medel för alla som en gång har arbetat i Sverige. Fondernas respektive etik- och miljöpolicier bygger därför på svenska statens värdegrund såsom den kommer till uttryck genom undertecknande av internationella konventioner och utrikespolitiska ställningstaganden.

Fram till slutet av 2006 arbetade Första–Fjärde AP-fonderna var och en för sig med etik- och miljöfrågor. Gemensam nämnare för de fyra fondernas arbete var inte bara den grund med internationella konventioner som arbetet vilade på utan också att använda dialog som ett viktigt verktyg för att åstadkomma förändring och ökat medvetande kring etik- och miljöfrågor.

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

Under 2006 beslutade fonderna att samordna upphandlingen av etikkonsultstöd. Syftet var att effektivisera upphandlingsprocessen och spara kostnader. Under upphandlingens gång växte tankar om ett mer långtgående samarbete fram då det visade sig att samtliga fonder avsåg föra dialog med företag med utgångspunkt i de internationella konventioner som Sverige har undertecknat. Ett samarbete med fokus på att driva positiv förändring i utländska företag som kopplats till kränkningar av internationella konventioner bedömdes möjligt inom ramen för uppdraget från riksdagen eftersom konkurrensen mellan fonderna avseende kapitalförvaltningen inte påverkades av ett sådant beslut.

Etikrådet inrättades formellt efter det att samtliga fonder valt en och samma etikkonsult, GES Investment Services. Etikrådet består av en ordinarie representant från varje fond, med rätt till en ytterligare suppleant. Ordförandeskapet som alternerar mellan fonderna innehades 2007 av Första AP-fonden och har 2008 övergått till Andra AP-fonden.

Etikrådets ordinarie ledamöter

FÖRSTA AP-FONDEN

Nadine Viel Lamare,
Första AP-fonden
www.ap1.se

Andra AP-fonden
Second Swedish National Pension Fund - AP2

Carl Rosén
Andra AP-fonden
Ordförande och talesman 2008
ethicalcouncil@ges-invest.com
Tel: 031-704 29 00
Mob: 073-940 10 10
www.ap2.se

AP3
Tredje AP-fonden

Christina Kusoffsky Hillesöy
Tredje AP-fonden
www.ap3.se

FJÄRDE AP-FONDEN

Annika Andersson
Fjärde AP-fonden
www.ap4.se

Etikrådets arbete

Med hjälp av externt konsultstöd följer Etikrådet en rad fall där företag anklagats för kränkningar av internationella konventioner och principer. Etikrådets mål är att föra en aktiv dialog med ett tiotal av dessa i syfte att få dem att vidta åtgärder.

De fyra AP-fonder som är medlemmar i Etikrådet kan enligt direktiven investera i tusentals internationella bolag. Det säger sig självt att Etikrådet inte har resurser att bedriva aktiv ägarstyrning i så många bolag. Därför använder sig rådet av en modell för att snabbt komma åt de företag där ägarstyrning gör mest nytta och som leder till spridning avseende typ av händelse och verksamheter, så att alla inte kommer från samma bransch eller handlar om samma problemställning.

DIALOGEN SOM VERKTYG

Dialogen är Etikrådets viktigaste verktyg för att få företag att agera ansvarsfullt. Dialogerna siktar inte bara på att få företaget att adressera den dokumenterade kränkningen. Som långsiktiga investerare vill vi också se att bolaget implementerar förebyggande system för att undvika framtida kränkningar. Att driva ett sådant förändringsarbete kräver både disciplin och en stor portion tålamod. Även om vi helst ser en kontinuerlig positiv utveckling måste vi vara beredda på att det kan ta tid att nå resultat.

De kränkningar av konventioner som identifierats av Etikrådet är ofta symptom på att företaget inte har uppmärksammat sitt ansvar för incidenter, eller inte haft tillräckligt fokus på proaktivt arbete avseende miljöhänsyn och sociala frågor. Vi är övertygade om att företag som tar sitt ansvar och integrerar dessa frågor i den dagliga verksamheten är en bättre investering för oss och därmed för Sveriges pensionärer på lång sikt. Vårt engagemang i ett bolag kan också få andra bolag i samma bransch att se över sina rutiner och strategier för att agera ansvarsfullt. Etikrådet är därför berett att satsa tid och resurser för att uppnå resultat.

ENGAGEMANG I ETT DUSSINTAL BOLAG

Efter en genomlysning av fondernas samlade innehav valde Etikrådet i början av 2007 ut tolv bolag att bearbeta aktivt. I maj utökades dialogen till att omfatta ytterligare två bolag. I flera fall samarbetar Etikrådet med andra investerare, både svenska och utländska, för att tillsammans öka trycket på företagen att agera.

Tratten – så blir 3 500 bolag 10

Processen kan delas in i tre steg

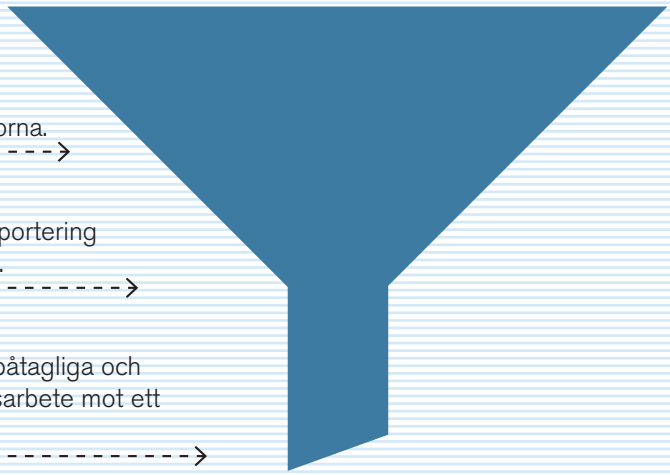

Steg 1

Systematisk omvärldsbevakning av 3 500 bolag. Media, intresseorganisationer och FN-organ utgör några av källorna.

Steg 2

100 bolag väljs ut för djupare granskning baserat på rapportering om påstådda kränkningar av internationella konventioner.

Steg 3

Baserat på en lista över 20–25 bolag där problemen är påtagliga och väldokumenterade bedriver Etikrådet aktivt ägarstyrningsarbete mot ett 10-tal bolag per år. Listan ses över en gång i halvåret.

Bevakning och dialog med övriga bolag pågår parallellt genom Etikrådets konsult.

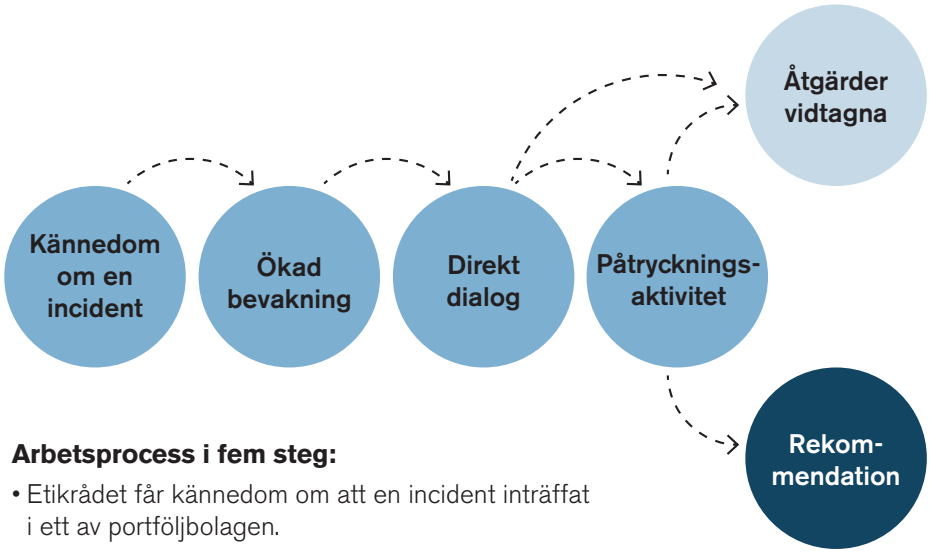

Arbetsprocess i fem steg:

- Etikrådet får kännedom om att en incident inträffat i ett av portföljbolagen.
- Ökad bevakning inleds vid allvarliga incidenter.
- Etikrådet tar initiativ till direkt dialog.
- Ytterligare påtryckningsaktiviteter vidtas. Hit hör samarbete med andra investerare, ge förslag till och rösta på stämman.
- Om ovanstående åtgärder inte ger önskat resultat fattar varje enskild fond beslut kring eventuell försäljning av innehavet baserat på en rekommendation från Etikrådet.

Utöver dessa fjorton bolag har Etikrådet valt att varje år kontakta det enda bolag som uteslutits av samtliga fonder, Singapore Technologies Engineering, ett av få bolag i världen som har tillverkning av anti-personella landminor dokumenterad. Etikrådet uppmanade bolaget att i enlighet med Ottawakonventionen, även känt som The Mine Ban Treaty, upphöra med den produktionen.

DIALOGER I FÖRTROENDE

Etikrådet vill sprida kunskap och skapa förståelse för det arbete vi bedriver. Vi har därför valt att gå ut med namnen på de företag som vi idag för en aktiv dialog med, och vilka mål vi vill uppnå i de enskilda fallen. Vi har däremot valt att inte redovisa detaljer från pågående dialoger då deras framgång bygger på att det finns ett förtroende mellan Etikrådet och de bolag vi diskuterar med. Så länge vi upplever att det fortfarande finns möjlighet till en positiv utveckling kommer vi att fortsätta driva våra krav. Om dialogen, trots visat tålamod, inte driver förändringsarbetet framåt kommer Etikrådet överväga att rekommendera respektive AP-fond att avyttra sitt innehav i bolaget.

Eftersom det förändringsarbete som Etikrådet bedriver tar tid hade vi inte räknat med att kunna avföra några bolag från vår lista under Etikrådets första verksamhetsår. I slutet av 2007 visade det sig dock att det amerikanska bolaget Halliburton som anklagats för bristande affärsetik och mutor kunde tas bort från listan sedan de adresserat frågorna och tagit ansvar för oegentligheter i ett dotterbolag och även hade förstärkt sina policier för agenter och anti-korruptionsprogram på koncernnivå.

> Vi vill sprida kunskap och förståelse för Etikrådets arbete. Därför namnger vi de företag vi för en aktiv dialog med.

Problemområden:

- Mänskliga rättigheter
- Arbetsrätt
- Miljö
- Korruption
- Särskilda vapen

Status dialoger:

- Ingen positiv utveckling
- Tecken på utveckling
- Svagt positiv utveckling
- Positiv utveckling
- Mycket positiv utveckling

Status för dialogerna avser utvecklingen vid utgången av 2007.

Bolag som avförts från listan – målen för dialogen har uppfyllts

Halliburton Corporation

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	Irak och Nigeria		

Händelse: Företaget kopplas till bristande affärsetik och mutor i Irak och Nigeria i strid mot FNs konvention om korruption och bestickning.

Mål: Att Halliburton förstärker och implementerar policier och riktlinjer för hur agenter och mellanhänder används i affärssammanhang och agerar ansvarsfullt i de händelser som rapporterats.

Kommentar: Halliburton har under de senaste åren arbetat aktivt tillsammans med officiella utredare för att öka insynen i en rad transaktioner som funnits vara oegentliga. Företaget har tydliggjort sin policy i frågan och stärkt ansvaret i organisationen för att agera enligt riktlinjerna. Under 2007, i samband med att de sålde av det dotterbolaget som varit centralt i utredningarna, meddelade Halliburton officiellt att de tar ansvar för eventuella juridiska och/eller ekonomiska konsekvenser av det tidigare dotterbolagets agerande. I samband med detta avförde Etikrådet Halliburton från sin fokuslista.

Pågående dialoger

BHP Billiton Plc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Australien och Storbritannien	Råvaror	Australien	§	↓

Mål: Rätt att teckna kollektivavtal.

Händelse: Bolaget har kopplats till kränkningar av rätten att teckna kollektivavtal i Australien vilket strider mot ILO-konventionen om organisationsrätt och kollektiv förhandlingsrätt.

Mål: Att BHP Billiton ändrar sina anställningsförfaranden så att tecknande av individuella avtal inte är ett avgörande villkor för anställning utan att de anställda har rätt att teckna kollektivavtal.

Kommentar: Enligt lagstiftningen i Australien är det tillåtet för bolag att teckna individuella kontrakt med arbetstagare. Lagen har kritiserats av ILO under flera år eftersom den anses strida mot ILOs kärnkonventioner. I samband med regeringsskiftet under 2007 ökade förväntningarna på att arbetslagstiftning skulle ändras och reflektera de internationella rättigheterna.

Bridgestone Corporation

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Japan	Konsument sällanköp/däck	Liberia	§	↘

Mål: Förhindra barnarbete.

Händelse: Bolaget har kopplats till barnarbete på företagets gummiplantage i Liberia i strid med FNs konvention om barnets rättigheter.

Mål: Att Bridgestone vidtar konkreta åtgärder för att förhindra förekomsten av barnarbete samt implementerar en granskningsmekanism för att säkerställa att dessa efterlevs. I förebyggande syfte bör företaget anta en policy om barnarbete för hela sin verksamhet.

Chevron Corporation

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	Nigeria	👁	↗

Mål: Redovisning av hur man säkerställer efterlevnad av policy avseende mänskliga rättigheter.

Händelse: Företaget har kopplats till kränkningar av mänskliga rättigheter i Nigeria i strid med FNs grundläggande principer om användning av våld och vapen av tjänstemän inom brottsbekämpande myndigheter.

Mål: Chevron har antagit ett ramverk, de så kallade Voluntary Principles on Security and Human Rights, för att värna om mänskliga rättigheter i samband med säkerhetspersonalens arbete. Målet är att företaget redovisar hur det implementerat sin policy praktiskt för att säkerställa efterlevnad.

Kommentar: De fonder som hade innehav i Chevron vid tiden för bolagsstämman 2007, röstade för en resolution som lades fram av amerikanska aktieägare och som uppmanade bolaget att ta fram en tydligare och mer robust policy för mänskliga rättigheter. Resolutionen fick nära 27 procent av rösterna vid bolagsstämman, vilket betraktas som en väldigt stark signal från aktieägarna om att frågan bör adresseras av företaget.

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Chevron Corporation (forts)

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	Ecuador		

Händelse: Företaget har kopplats till miljöförstöring i Amazonas, Ecuador, i strid mot FNs konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att Chevron agerar preventivt genom att stärka sina riktlinjer för miljö och förbinder sig att använda bästa tillgängliga teknik för utvinning i bolagets samtliga verksamheter, samt adresserar de specifika föreoreningsproblemen som föreligger som konsekvens av företagets verksamhet i Ecuador.

Kommentar: De fonder som hade innehav i bolaget vid tiden för bolagsstämman 2007, röstade för en resolution som lades fram av amerikanska aktieägare där Chevron – med referens till bland annat verksamheten i Ecuador – uppmanades att höja sin standard för miljö i verksamheten. Resolutionen fick knappt 9 procent av rösterna på bolagsstämman, vilket är tillräckligt stöd för att frågan ska kunna väckas även vid nästa stämma.

Duke Energy Corporation

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Energi	USA		

Händelse: Duke Energy har genom underlåtelse att modernisera ett antal kolkraftverk i USA kopplats till allvarliga luftföroreningar i strid mot konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Mål: Att företaget redovisar hur de berörda kraftverken ska effektiviseras genom modernisering och implementering av teknik för att mäta och minska utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid i enlighet med kraven från den amerikanska miljöskyddsmyndigheten.

Freeport-McMoran Copper & Gold Inc

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Råvaror	Indonesien		

Händelse: Freeport kopplas genom sin gruvdrift i Indonesien till allvarlig negativ miljöpåverkan i strid med FNs konvention om biologisk mångfald samt till anklagelser om bestickning.

Mål: Att företaget redovisar hur de arbetar för att minimera effekterna på miljön, samt tar fram en plan för hur området ska återställas då gruvdriften upphör.

Kommentar: De fonder som hade innehav i bolaget vid tiden för bolagsstämman stödde en resolution framlagd av en amerikansk pensionsfond. Företaget bestred dock resolutionen hos den amerikanska Securities and Exchange Commission (SEC) som beslutade att resolutionen inte behövde tas upp på bolagsstämman.

Grupo Ferrovial S.A.

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Spanien	Bygg	Polen		

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Händelse: Företaget kopplas till ett vägprojekt som kränker ett naturskyddsområde i Polen vilket strider mot FNs konvention om biologisk mångfald.

Mål: Att Ferrovial vidtar åtgärder för att vägbygget inte ska stå i konflikt med de riktlinjer som skyddar området, samt stärker sina egna riktlinjer och riskanalys för bedömning av miljörisker i samband med liknande projekt.

L-3 Communications Holdings

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	IT	Irak		

Mål: Policy avseende mänskliga rättigheter.

Händelse: Företaget kopplas till medhjälp avseende kränkningar av mänskliga rättigheter i Abu Grahib fängelset i Irak i strid mot FNs deklaration om mänskliga rättigheter och Genève-konventionen angående krigsfångars behandling.

Mål: Det finns i dagsläget ingen information som stödjer en koppling mellan företaget och fortsatta kränkningar, däremot fortsätter bolaget att vara involverat i riskfylld verksamhet i samband med uppdrag i konfliktzoner. Målet är därför att L-3 Communications formulerar en policy för mänskliga rättigheter – framför allt i konfliktzoner – och visar hur den implementeras i organisationen för att förebygga nya kränkningar.

PetroChina Company Limited

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Kina	Energi	Kina		

Mål: Förbättrat miljöarbete.

Händelse: Företagets kopplas till bristande säkerhetsrutiner och kemiska utsläpp i den kinesiska floden Songhua i strid mot Baselkonventionen om farligt avfall.

Mål: Att PetroChina stärker sina riktlinjer och rutiner för säkerhets- och miljöarbete och agerar för att åtgärda de konsekvenser som utsläppet av kemikalier har orsakat.

Sodexho Alliance SA

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Frankrike	Hotell och restaurang	Storbritannien		

Mål: Policy avseende mänskliga rättigheter.

Händelse: Sodexho har associerats med inhumana villkor för intagna vid en förläggning för invandrare i Storbritannien i strid med FNs deklaration om mänskliga rättigheter och FNs flyktingkonvention.

Mål: Att företaget formulerar och implementerar en tydlig policy för mänskliga rättigheter som adresserar särskilt känsliga frågor som till exempel frihetsberövande.

Mål: Ökad transparens och riktlinjer avseende transaktioner.

Thales SA

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Frankrike	Försvars-industrin	Sydafrika		

Händelse: Thales har kopplats till mutor av tjänstemän i Sydafrika i strid med FNs konvention mot korruption och bestickning.

Mål: Att bolaget ökar sin transparens avseende policy och riktlinjer för transaktioner och mot korruption.

Mål: Policy avseende föreningsfrihet.

Toyota Motor Corporation

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Japan	Konsument sällanköp/ bilindustri	Filippinerna		

Händelse: Toyota Motor kopplas till antifackligt agerande hos ett dotterbolag på Filippinerna i strid med ILOs konvention om föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera sig.

Mål: Att företaget adresserar situationen på Filippinerna och försäkrar att en oberoende fackförening får agera fritt samt antar en koncernpolicy för de anställda om föreningsfrihet.

Mål: Arbetsrättslig policy och implementering av uppföljningssystem.

Wal-Mart Stores Inc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	Konsument dagligvaror	USA		

Händelse: Wal-Mart kopplas till systematiska kränkningar av arbetares rättigheter i strid med ILOs kärnkonventioner om arbetsvillkor både i den egna verksamheten och i leverantörsledet.

Mål: Att Wal-Mart stärker sina policier och riktlinjer så att dessa överensstämmer med de internationella riktlinjerna, och visar ett trovärdigt uppföljningssystem som säkrar efterlevnad av riktlinjerna.

Kommentar: Tillsammans med en grupp internationella investerare lade de fonder i Etikrådet som hade innehav i Wal-Mart fram en resolution till företagets bolagsstämma 2007. Aktieägarna uppmanade Wal-Mart att granska sina rutiner i jämförelse med de internationella riktlinjerna för arbetares rättigheter och att ta fram rekommendationer för hur företaget kan nå ökad överensstämmelse med dessa. Resolutionen stöddes av cirka 4 procent av rösterna och kvalificerades därmed för att föras fram även vid nästa bolagsstämma.

Yahoo! Inc

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
USA	IT	Kina		

Mål: Policy avseende mänskliga rättigheter och yttrandefrihet.

Händelse: Yahoo har associerats med kränkningar av yttrandefriheten i Kina genom att lämna användaruppgifter om en journalist som lett till att denne fängslades, vilket strider mot FNs deklaration om mänskliga rättigheter där rätten till åsikts- och yttrandefrihet är en del.

Mål: Att Yahoo tar fram och implementerar en policy för mänskliga rättigheter och yttrandefrihet samt rutiner som specifikt adresserar hur företaget ska undvika att bli medhjälpare i sådana kränkningar.

Kommentar: De fonder som hade innehav i bolaget vid tiden för bolagsstämman 2007, röstade för två resolutioner som lades fram av amerikanska aktieägare om yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Resolutionerna fick 15 respektive 4 procent av rösterna, vilket pekar på att frågan har betydelse för flera investerare och dessutom kvalificerar resolutionerna för att tas upp igen. Yahoo deltar i ett initiativ tillsammans med andra företag i branschen och frivilligorganisationer för att ta fram riktlinjer för hur de ska agera i linje med mänskliga rättigheter. Etikrådet uppmuntrar detta arbete och följer utvecklingen.

Uteslutna bolag

Singapore Technologies Engineering (passiv dialog)

Hemvist	Sektor	Land	Område	Utveckling
Singapore	Industri	Singapore		

Mål: Upphöra med produktionen av anti-personella landminor.

Händelse: Företaget kopplas genom ett dotterbolag till tillverkning av anti-personella landminor i Singapore i strid med Ottawakonventionen.

Mål: Att företaget upphör att tillverka anti-personella landminor samt förbinder sig att inte ta upp tillverkningen i framtiden.

Kommentar: Ingen av fonderna i Etikrådet investerar i detta bolag. Etikrådet har för avsikt att som en årlig rutin uppmana bolaget att agera i enlighet med den internationella konventionen.

Etikrådet i Kina

Etikrådets resa till Kina för att lära sig mer om kinesiska företags syn på samhällsansvar gav representanterna från Etikrådet en god inblick i landets komplexitet. Besöket blev även en tydlig markering att det finns utländska investerare som är villiga att ta sitt ansvar för att bidra till att lösa Kinas enorma miljöproblem och för att förbättra landets starkt kritiserade arbetsförhållanden inom tillverkningsindustrin.

> Vårt besök markerar att det finns utländska investerare som är villiga att ta sitt ansvar.

MILJÖ I FOKUS

Kinas enorma miljöproblem och kritiserade arbetsförhållanden inom tillverkningsindustrin har stått i fokus de senaste åren. Frågorna uppmärksammas alltmer i takt med företags, investerares och konsumenters ökande engagemang kring företagens sociala ansvar, så kallade corporate social responsibility (CSR), runtom i världen.

De miljöproblem som främst uppmärksammats av de centrala myndigheterna gäller vattenbrist och föroreningar av luft och vattendrag. I dagsläget kommer cirka 80 procent av Kinas energi från fossila bränslen (främst kol) vilket leder till miljöföroreningar både vid brytning av kol (tungmetaller) och mycket stora koldioxidutsläpp. Enligt Världsbanken kostar föroreningar av luft och vatten 5,8 procent av Kinas BNP, framför allt på grund av omfattande sjukdoms- och dödsfall.

DE LOKALA MYNDIGHETERNAS ANSVAR

Reglering på central nivå har börjat stramas upp, en rad åtgärder har vidtagits och fler planeras för att minska utsläppen i luft och vatten och för att sänka energiförbrukningen. Men det är uppenbart att åtgärderna så här långt är otillräckliga, smogen över storstäderna och svårigheterna att andas är bevis på att det fortfarande finns mycket kvar att göra.

En stor del av problemen ligger hos de lokala myndigheterna som har till uppgift att följa upp centrala regleringar, men där korruption och bristfällig uppföljning inte är ovanlig. Direktiv från den centrala regeringen verkar följas godtyckligt på lokal nivå så länge som de inte medföljs av kraftiga sanktioner vid avvikelser. Genom de nya miljödirektiven har den kinesiska regeringen infört ett tvingande sanktionssystem så att miljöfrågorna ska prioriteras.

Vad gäller arbetsvillkor ökar kraven på reglering från centralt håll även där men det sker i långsammare takt. Samtidigt som 400 miljoner kineser de senaste 20 åren lyfts ur akut fattigdom har de sociala klyftorna blivit stora. Gästarbetare (så kallade migrant workers) från kinesiska landsbygden faller utanför skyddsnäten och är de som får de farligaste, slitsammaste och sämst betalda arbetena. Därtill är deras möjligheter att få utbildning och sjukvård kraftigt begränsade. Skyddsutrustning, lagstadgad övertidsersättning och arbetstid samt försäkringar är bara några exempel på områden där arbetsgivarna fuskar och inte följer de regleringar som finns vilket framför allt drabbar gästarbetarna.

FÖRETAGENS ROLL

De ökade kraven på rapportering av miljöpåverkan märktes bland de företag vi besökte. De kinesiska myndigheterna har bestämt att de statsägda bolagen ska börja rapportera publikt om sitt miljöarbete och, i kombination med växande rapportering internationellt, ökar pressen på att andra kinesiska bolag också ska öka sin medvetenhet och rapportering kring dessa frågor. Myndigheterna har främst fokuserat på tunga industrier, såsom pappersbruk, i sina krav på miljöförbättringar och effektivare resursförbrukning. Samtliga bolag vi träffade – inom såväl textilindustrin som livsmedel- och pappersindustrin – hade egna vattenreningssystem.

Sociala aspekter och arbetstagarrättigheter diskuteras i mindre grad på den publika arenan. De utländska bolagen vittnade om problem de har vid inspektion av kinesiska

Under en intensiv vecka i Kina träffade Etikrådet inte bara många kinesiska och utländska bolag utan också journalister, ekonomer och intresseorganisationer.

Kina, ett snabbt växande land där kontrasterna är stora – även inom samma stad.

> Det är helt uppenbart att utländska kunder och investerare spelar en stor roll för att påskynda Kinas utveckling inom områdena miljö och etik.

företag för att säkerställa att bolagen följer uppförandekoder. Transparens är huvudproblemet. Dubbla och förfalskade räkenskaper hör till vardagen. Att byta leverantör för att de har fuskat innebär att möjligheten att påverka bolagen att förändra undermåliga förhållanden uteblir. Istället pratar allt fler om påverkan via dialog, upprepade besök och fokus på förbättringar snarare än nolltolerans mot fel. Helt klart har västerländska företag en positiv inverkan på kinesiska företag och har en möjlighet att påverka.

De svenska företagen som rådet träffade menade att de inte skulle kunna konkurrera på en internationell marknad om de inte hade ordentliga uppförandekoder och följde upp etik- och miljöfaktorerna i sin eller sina underleverantörers verksamhet. Med andra ord är ”ansvarsfullt” företagande även en konkurrensfördel om man vill exportera varor från Kina.

UTLÄNDSKA INVESTERARE NYTT INSLAG

Endast ett av de dussintal företag vi träffade under besöket i Kina hade tidigare haft besök av investerare som diskuterat CSR. Det finns en hög medvetenhet om att utländska kunder lägger stor vikt vid CSR men att även utländska investerare som de svenska AP-fonderna prioriterar detta verkade vara något av en nyhet för många.

Det är en respons som bekräftar att Etikrådet ligger i framkant. Som utländska investerare måste vi därför fortsätta vårt aktiva ansvarstagande och vår dialog med kinesiska företag för att främja en hållbar utveckling på flera fronter i landet.

BEHOV AV UTLÄNDSKA PÅTRYCKNINGAR

Ett svenskt företag vi träffade uttryckte med emfas att ”alla kinesiska företag kan ha en bra tillverkningsmiljö”. Ett annat sa att ”det finns ingen ursäkt för dåliga arbetsförhållanden”. Det är kommentarer som inger hopp men som samtidigt kräver att utländska kunder och investerare fortsätter ställa höga krav på de kinesiska tillverkningsföretagen.

Efter besöket i Kina känns det mycket motiverande att inom ramen för Etikrådet fortsätta att verka för bättre miljö- och arbetsförhållanden i landet. Det är helt uppenbart att utländska kunder och investerare spelar en stor roll för att påskynda Kinas utveckling inom dessa områden.

Internationella samarbeten och initiativ

Utöver kärnan i Etikrådets arbete att genom dialog påverka ett antal företags agerande, deltar Etikrådet i en rad initiativ på internationell nivå som syftar till att visa sitt ställningstagande som investerare och för att öka företagens ansvarstagande.

PRI – är en förkortning av Principles for Responsible Investment (Principer för ansvarsfulla investeringar) – vilket är ett FN-initiativ för att investerare ska ta hänsyn till ESG-faktorer. Genom PRI ökar kontaktytan och kunskapsutbytet mellan ansvarsfulla investerare världen över. (www.unpri.org)

Global Compact – är ett frivilligt FN-initiativ för att främja att företag bedriver sin verksamhet med hänsyn till tio universellt etablerade principer. De tio principerna bygger på FN-konventioner inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och korruption. Företag som är medlemmar i Global Compact försöker integrera dessa principer i sin verksamhet. (www.unglobalcompact.org)

GEMENSAMMA PRINCIPER

Som medlemmar i FNs initiativ Principer för ansvarsfulla investeringar (Principles for Responsible Investment (nedan kallat PRI), stödjer de fyra fonderna i Etikrådet utvecklingen för att investerare även ska ta hänsyn till frågor som rör miljö och sociala aspekter. PRI utgör också en viktig kontaktyta som skapar förutsättningar för samarbeten mellan internationella investerare.

Under 2007 deltog Etikrådet i ett upprop på PRIs medlemsforum, Clearinghouse, för att kontakta företag som anslutit sig till FNs Global Compact. I brev till ett hundratal bolag uppmuntrades företag som aktivt jobbat med att integrera Global Compacts principer i sitt arbete, och andra uppmanades att leva upp till principerna de förbundit sig till. Tillsammans med andra investerare visar Etikrådet både genom breven och genom publikt stöd till initiativet, att arbete med miljö och etik värdesätts av ägare, och att man följer företagens utveckling inom de frågorna.

An investor initiative in partnership with UNEP FI and the UN Global Compact

ETIKRÅDET GÖR SIN RÖST HÖRD

Under 2007 inledde den amerikanska myndigheten för handel för värdepapper, Securities and Exchange Commission (SEC), en process för att se över reglerna för aktieägares möjlighet att utöva inflytande.

En central fråga för många investerare med miljö och sociala frågor på sin agenda är den möjlighet som finns i USA för investerare att lägga fram förslag som rör företagens agerande i dessa frågor för röstning på bolagsstämman. Eftersom bristande rutiner kring miljö- och sociala frågor kan få negativa ekonomiska konsekvenser finns det en tydlig finansiell koppling som motiverat den typen av resolutioner. De förslag på förändring som framfördes av SEC skulle leda till begränsningar i att utöva sin rätt som aktieägare i dessa frågor. Många investerare i USA och övriga världen – inklusive Etikrådet – svarade kraftfullt genom att kontakta SEC och uttrycka sitt stöd för det nuvarande systemet.

Inför Wal-Marts bolagsstämma 2007, var de tre fonder som hade innehav i bolaget med om att lägga fram en resolution som tagits fram av New York City Pension Fund, som förde fram krav på förbättringar för Wal-Marts anställda genom starkare riktlinjer med utgångspunkt i de internationella konventionerna för arbetstagare. Den möjligheten att påverka och publikt uppmärksamma en fråga är ett viktigt verktyg för ägare.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Samtliga fonder i Etikrådet stödjer Carbon Disclosure Project (CDP), som är internationellt samarbetsprojekt för att öka företagens medvetande om klimatförändringar. Genom projektet driver institutionella investerare företagen att rapportera mer transparent kring strategier för klimatfrågor och bättre dokumentera nyckeltal som kan visa på förbättringar. CDP syftar till att effektivisera datainsamlingsprocessen genom att ett stort antal investerare kollektivt skriver under en gemensam förfrågan om data och rapportering om utsläpp av växthusgaser. Första februari 2007 skickades den femte omgången formulär ut till 2 400 företag från 280 institutionella investerare som sammanlagt representerar över 41 biljoner dollar. Svaren görs fritt tillgängliga på en webbsida och formulären har haft en svarsfrekvens kring 80–90 procent de senaste åren.

CARBON DISCLOSURE PROJECT

TRANSPARENS I OLJEINDUSTRIN

Ett annat internationellt initiativ som Etikrådets medlemmar stödjer är initiativet för transparens inom utvinningsindustrierna, framför allt oljebolag, Extractive Industries Transparency Initiative (EITI). Tillsammans med ett 70-tal andra investerare har fonderna formellt gett sitt stöd till EITI, vilket signalerar till länderna och bolag med utvinningsverksamhet att ägare sätter värde på tydlig och transparent redovisning av intäkterna. Behovet av transparens och styrning är särskilt stort i länder med rika naturresurser men svaga regeringar. Tydligare rapportering av inkomster av värdländerna, liksom att företagen rapporterar vad de betalar, ökar transparensen i samhället och bidrar till bättre villkor för ekonomisk styrning.

EITI Extractive Industries Transparency Initiative

Intressentdialog

I slutet av året bjöd Etikrådet in ett antal representanter från olika intresseorganisationer för att presentera Etikrådet och dess arbete samt öppna för en dialog. Ett 20-tal personer från olika organisationer såsom fackföreningar, miljöorganisationer och grupper som värnar om mänskliga rättigheter deltog. Medlemmarna i Etikrådet presenterade bakgrunden till samarbetet och hur rådet arbetar. Många av deltagarna hade frågor och synpunkter till Etikrådet, bland annat kring transparens och hur Etikrådets arbete ska rapporteras.

Andra frågor som aktualiserades var arbetet med klimatförändringar och hur Etikrådet ska arbeta för att adressera frågor på en bredare front. Deltagarna uttryckte också uppskattning för att Etikrådet tagit initiativ till samtal.

Etikrådet kommer att fortsätta att aktivt samla intressenter för konstruktiva samtal och synpunkter.

ILO – International Labour Organization – är FNs organ för arbetsrättsliga frågor och arbetsvillkor och består av representanter från både arbetstagarsidan och arbetsgivarsidan från de olika länderna. ILO har tagit fram en rad konventioner om rättigheter i arbetet, av vilka de mest kända är ILOs åtta kärnkonventioner som berör frågor om föreningsfrihet och organisationsrätt, tvångsarbete, diskriminering och barnarbete. (www.ilo.org)

Konferenser 2007

Etikrådet har under året aktivt deltagit i ett antal konferenser och forum för att presentera vårt arbete och byta erfarenheter om miljö- och etikfrågor. Genom att utbyta erfarenheter och berätta om vårt arbete bidrar vi till debatten och medvetenheten kring företagens ansvar.

SIRA, Stockholm, 20 mars
Nadine Viel Lamare presenterade Etikrådet för medlemmar i SIRA Swedish Investor Relations Association.

SWESIF, Stockholm, 23 mars
Nadine Viel Lamare och Christina Kusoffsky Hillesöy presenterade Etikrådet för medlemmarna i SWESIF, Sveriges Forum för Hållbara Investeringar.

Öhrlings PriceWaterhouseCoopers, Women on the Board, Stockholm, 9 maj
Nadine Viel Lamare redogjorde varför CSR är viktigt ur ett investerarperspektiv och beskrev AP-fondernas gemensamma plattform för att jobba med dessa frågor, Etikrådet.

European Summit on Corporate Governance and Responsible Investments, Köpenhamn, 13–14 juni
Nadine Viel Lamare presenterade Etikrådet och tanken bakom aktiv påverkan och dialog vid en internationell investerarkonferens.

FN PRI In Person, PRI In Person, Genève, 3-4 juli
Christina Kusoffsky Hillesöy och Christina Olivecrona representerade Etikrådet under PRIs första konferens där 130 medlemsföretag och investerare från hela världen närvarade.

ICGN höstkonferens, New York, 29 oktober
Carl Rosén deltog i en paneldebatt om ökad reglering och aktieägares rättigheter i en internationell jämförelse.

ClimateInvest, London, 27–29 november
Carl Rosén deltog i en paneldebatt om klimatfrågor och investeringsstrategier.

Frågor om Etikrådet besvaras av
Carl Rosén, Etikrådets ordförande 2008.
E-post: ethicalcouncil@ges-invest.com
Telefon: 031-704 29 00
Mobil: 073-940 10 10

Innehåll och produktion: Etikrådet i samarbete med Edita Communication.
Foto: Magnus Fond och Christina Olivercrona. **Tryck:** Edita Västra Aros 2008. **Papper:** Arctic Volume Highwhite

MILJÖMÄRKT
341 009
Trycksak

etikrådet

EN KOALITION MELLAN
FÖRSTA TILL FJÄRDE AP-FONDERNA